

Kvalita a bezpečnosť stavieb pod tlakom ceny: stanovisko SKSI k pádu prístrešku Klientkeho centra v Komárne

Slovenská komora stavebných inžinierov (SKSI) dlhodobo upozorňuje, že bezpečnosť a spoľahlivosť stavieb na Slovensku je priamo závislá od dôsledného dodržiavania legislatívy, technických noriem a odborných postupov. V prípadoch, keď sa pri rekonštrukcii objektov mení zaťaženie nosných konštrukcií, je zákonnou povinnosťou zabezpečiť statické posúdenie autorizovaným inžinierom pre statiku stavieb. Ak by boli ustanovenia stavebného zákona a súvisiacich predpisov dodržané, k takýmto nešťastným udalostiam by s vysokou pravdepodobnosťou nedošlo.

Z odborného hľadiska musí byť každá stavba navrhovaná tak, aby spĺňala základné požiadavky na stavby mechanickú odolnosť, stabilitu a bezpečnosť pri užívaní, a to aj pri mimoriadnych zaťaženiach vrátane seizmických účinkov primeraných danému územiu. V prípade Komárna platí, že stavby majú byť navrhované tak, aby odolali aj násobne silnejším seizmickým účinkom, než aké boli zaznamenané pri posledných otarasoch.

SKSI zároveň zdôrazňuje, že problém nemožno vnímať izolovane len ako technické zlyhanie. Ide o dlhodobější systémový problém, ktorý sa prehlbuje najmä v prostredí, kde je rozhodujúcim kritériom minimálna cena projektov a realizácie stavieb. Prax po ekonomickej kríze v roku 2008 ukázala, že tlak na cenu má priamy dopad na rozsah projektovej prípravy, odbornú kontrolu aj celkovú kvalitu stavebných diel.

Komora na tieto riziká systematicky upozorňuje už od roku 2010 aj v odborných periodikách. SKSI explicitne upozornila, že pri systéme orientovanom primárne na najnižšiu cenu bude dochádzať k poklesu bezpečnosti a spoľahlivosti stavieb a s vysokou pravdepodobnosťou aj ku kolapsom stavebných konštrukcií. Následný vývoj tieto varovania potvrdil – v roku 2012 došlo k zrúteniu štyroch stavieb. Dve zlyhali ešte pred kolaudáciou, jedna niekoľko týždňov po kolaudácii a jedna cca. päť rokov po uvedení do užívania.

Na možné fatálne dôsledky znižovania kvality upozornila komora aj v októbri roku 2012 v odbornom rozhovore, pričom tragédia pri zlyhaní podperného systému mosta v Kurimanoch (2012), ktorá si vyžiadala štyri ľudské životy a viaceré ťažké zranenia, sa stala symbolom systémového zlyhania kontroly a zodpovednosti v procese výstavby. Aj po rokoch ide o prípad, ktorý poukazuje na dôležitosť dôsledného dodržiavania legislatívy, projektových postupov a nezávislého odborného dohľadu.

Komora preto dlhodobo presadzuje systémové posilnenie nezávislej odbornej kontroly najmä pri významných a vyhradených stavbách, a to prostredníctvom autorizovaných kontrolných inžinierov. Ide o overený model fungujúci napríklad v Nemecku viac ako sto rokov, ktorý významne zvyšuje úroveň bezpečnosti a spoľahlivosti stavieb. Novšie

legislatívne úpravy po roku 2022 zároveň čiastočne reflektovali aj návrhy SKSI, najmä v oblasti vyhradených stavieb a potreby posilnenia systémových mechanizmov kvality a bezpečnosti.

Po vstupe Slovenska do EU musela byť úprava legislatívy na Slovenska aj v oblasti stavieb (produktov ktorých návrhová životnosť je niekoľko generácií a ich cena je pre objednávateľa mnohokrát existenčne dôležitá) významne deregulovaná, prispôbená liberálnemu voľnému trhu EU, kde kritériá kvality sa prispôbujú dopytu a ponuke. Má to samozrejme vplyv na systémové nastavenia významného znižovania kvality projektov a zhotovovania stavieb, hlavne v prípadoch, kedy jediným kritériom je minimálna cena za projekty a požiadavka na projektantov, aby sa dopracovali k minimálnej cene na zhotovenie stavieb. Čo sa udeje s kvalitou, ak do toho príde ekonomická kríza (2008) nám ukázala prax.

Ku stavbám, ktoré sa rekonštruovali v takto nastavenom systéme patrí aj stavba v Komárne. Z fotografií z miesta udalosti v Komárne nie je možné robiť jednoznačné odborné závery o príčinách zlyhania. Relevantné posúdenie je možné len na základe komplexného technického vyšetrovania, projektovej dokumentácie a znaleckých posudkov, ideálne ešte pred odstránením dôkazov z miesta udalosti.

Najväčšou obavou odbornej verejnosti však zostáva dlhodobo nízka vymožitelnosť práva v oblasti stavebníctva. Ak sa zákonné povinnosti systematicky nedodržiavajú a zodpovednosť sa vyvodzuje len výnimočne, vytvára sa prostredie, v ktorom sa systémové chyby opakujú. Posilnenie nezávislej kontroly, zavedenie autorizovaných kontrolných inžinierov a dôsledné uplatňovanie legislatívy sú preto kľúčové pre zvýšenie bezpečnosti stavieb, ochranu verejného záujmu a prevenciu podobných tragických udalostí v budúcnosti.

Slovenská komora stavebných inžinierov